

PWYLLGOR	Cydbwyllgor Ymgynghorol AHNE Llŷn
DYDDIAD	Tachwedd 18fed 2020
TEITL	Prosiectau AHNE Llŷn
PWRPAS	Diweddarau'r Aelodau
AWDUR	Swyddog AHNE
ARGYMHELLIAD	Derbyn yr wybodaeth

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth i aelodau'r Cydbwyllgor am brosiectau diweddar gan Uned AHNE Llŷn, Gwasanaeth Cefn Gwlad.
- 1.2 Yn anffodus oherwydd y pandemig COVID 19 a'r cyfyngiadau nid oedd yn bosibl gwireddu rhai o brosiectau oedd wedi eu rhaglennu ar gyfer y flwyddyn hon. Roedd y prosiectau hyn yn cynnwys gwaith ar y cyd gyda Cadw Cymru'n Daclus gyda sbwriel morol a sefydlu grŵp gwirfoddolwyr. Fodd bynnag mae nifer o brosiectau wedi ei cyflawni.

2.0 PROSIECTAU DIWEDDAR

2.1 **Rhywogaethau Ymledol** – parhawyd â'r prosiect i daclo'r Efwr Enfawr ar afon Soch ar y cyd gyda Cyfoeth Naturiol Cymru. Bu yn bosibl comisiynnu contractwr proffesiynol i chwistrellu'r Efwr (yn goes y planhigyn). Y gobaith yw y gellir gwaredu'r planhigyn ymledol hwn o'r cyffiniau yn gyfan gwbwl yn fuan.

2.2 **Biniau Ailgylchu** - er mwyn ceisio annog ailgylchu a lleihau sbwriel sy'n mynd i safleoedd tirlenwi mae'r Uned wedi gosod biniau ailgylchu pwrpasol mewn 3 lleoliad yn yr AHNE. Rydym wedi cydweithio gyda Gwasanaeth Bwrdeistrefol y Cyngor a'r aelodau lleol i ddewis lleoliadau addas ar gyfer y biniau ac yn y diwedd penderfynwyd ar y lleoliadau canlynol:

- safle picnic y Foel Gron, Mynytho
- ger y toiledau, traeth Aberoch
- ger y lloches bws, pentref Trefor

Mae'r biniau yn cynnwys rhannau i gasglu poteli, papur a photeli plastig yn ogystal â rhan i roi sbwriel cyffredinol. Rydym yn mawr obeithio y bydd y biniau newydd yn llwyddiant ac yn ystyried gosod rhai eraill yn y dyfodol.

2.3 **Capel Newydd Nanhoron** – bu'r Uned AHNE yn cefnogi Ymddiriedolwyr Capel Newydd Nanhoron i ail-danio y gwaith o ofalu am y capel unigryw hwn sydd yn adeilad rhestriedig gradd I. Trefnwyd cyfarfod ar gyfer penodi swyddogion a chynorthwyo i lunio cynigion ar gyfer y dyfodol. Hefyd bu i'r

Uned AHNE gomisiynu gwaith clirio a barbio er tacluso a medru ymweld ac archwilio y safle yn hwylus.

2.4 **Pwyntiau Hanes** – mae'r Uned AHNE yn gweithio efo prosiect Pwyntiau Hanes/ History Points sydd yn gosod placiau QR ar hyd arfordir yr ardal. Yn ogystal ag awgrymu manau i osod placiau mae'r Uned wedi arwain ar waith cyfieithu er sicrhau fod yr wybodaeth yn gwbl ddwyieithog. Cadwch olwg am y placiau ar hyd llwybr yr arfordir.

2.5 **Dynodiad Awyr Dywyll** – mae adroddiad ar wahân ar y prosiect hwn.

3.0 PROSIECTAU CYFALAF – CYLLID LLYWODRAETH CYMRU

3.1 Eto yn y flwyddyn ariannol ddiwethaf (2019-20) derbyniwyd arian gan Llywodraeth Cymru (LLC) tuag at brosiectau cyfalaf yn yr AHNE. Mae AHNE Llŷn, a'r 4 AHNE arall yng Nghymru, wedi derbyn yr arian yma ers sawl blwyddyn bellach. Y tro yma derbyniwyd cyfanswm o £59,000 o grant yn benodol tuag at y gwaith canlynol:

- Gwella llwybrau a llwybrau ceffyl
- Cynnal ac adfer arwyddbyst ac arwyddion traddodiadol
- Arwyddion trothwy yr AHNE

3.2 **Gwella llwybrau a llwybrau ceffyl yn Llŷn** – bu'r Uned Hawliau Tramwy yn arwain ar y prosiect yma i wneud gwelliannau i lwybrau ym mhlwyf Llanengan a Thudweiliog. Roedd yn gwaith yn cynnwys gosod "sleepers" dros fannau gwlyb, gwaith draenio, creu grisiau a gosod giatiau yn lle camfeydd. Roedd cyfanswm gwariant ar y gwaith yma oddeutu £48,000.

3.3 **Arwyddion ac arwyddbyst** - derbyniwyd £10,000 tuag at waith cynnal a chadw arwyddion ac arwyddbyst hanesyddol yn yr AHNE. Mae'r arian wedi ei ddefnyddio i lanhau yr arwyddion ac arwyddbyst, cynhyrchu a gosod 4 arwydd pentref newydd (Llanealhaearn x 2, Efailnewydd a Morfa Nefyn). Bydd gweddill yr arian yn cael ei wario ar mân waith trwsio a phaentio ar yr arwyddbyst (Gwanwyn 2021).

3.4 **Arwyddion trothwy** – mae tair carreg ithfaen gyda placiau llechen a logo yr AHNE wedi ei gosod ar ffin yr AHNE yn Aberdaron, Aberdesach a Llanbedrog. Roedd y plac llechen yn Llanbedrog wedi hollti a'r lleill hefyd wedi cracio felly penderfynwyd eu hadnewyddu. Cwmni Cerrig o Bwllheli wnaeth y placiau newydd ac fe'u gosodwyd gan contractwr lleol.

3.5 **Tirweddau Cynaliadwy – Lleoedd Cynaliadwy** – yn mis Mawrth eleni derbyniwyd cyfle eto gan Llywodraeth Cymru i ymgeisio am gyllid cyfalaf. Y tro hwn roedd rhaid i gynigion fod yn ymwneud â dadgarboneiddio neu twristiaeth gynaliadwy – gyda pwyslais ar adnoddau yr Awdurdod Lleol.

Wedi trafodaethau mewnol a sgysiau gyda swyddogion LLC cyflwynwyd cais am gefnogaeth ariannol i'r prosiectau canlynol:

- Gwelliannau ger y traeth yn Machroes ger Abersoch.
- Adnewyddu ac uwchraddio y toiledau ger traeth, Morfa Nefyn
- Cerbyd trydan a phwyntiau gwefru yn Ffordd y Cob, Pwllheli

4.0 ARGYMHELLIAD

4.1 Derbyn yr wybodaeth.